

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİNİN KÜTÜPHANE WEB SİTESİ KULLANILABİLİRLİK ÇALIŞMASI

USABILITY TESTING OF HACETTEPE UNIVERSITY LIBRARY WEB SITE

Ferhat Kadir PALA, Tuğba ALTAN, Hale ILGAZ, Murat ÇINAR, Hakan TÜZÜN

Özet

Kullanılabilirlik çalışmaları yazılım tasarımı ve yazılım geliştirme çalışmalarında oldukça önemlidir. Böylece web sitelerini değerlendirme süreçleri de daha etkili bir hale gelmiştir. Bu çalışmada hacettepe üniversitesi kütüphane web sitesinin kullanılabilirlik sorunlarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak desenlenen çalışmada lisans, lisansüstü öğrencileri ve akademik personelden oluşan 9 katılımcı yer almıştır. Katılımcılarla kütüphane web sitesinde gerçekleştirmeleri gereken 9 adet görevden oluşan kullanılabilirlik testi yapılmıştır. Kullanılabilirlik testi sonunda katılımcılarla yapılan görüşmede kütüphane web sitesi ile ilgili görüşleri alınmıştır. Ayrıca katılımcıların demografik bilgileri de toplanmıştır. Veriler analiz edilerek kullanılabilirlik sorunları ortaya koyulmuş ve bu sorunlara çözüm önerileri üretilmiştir. Çalışma sonucunun var olan kütüphane web sitesinin ve benzer üniversite kütüphaneleri web sitelerinin geliştirilmesi için site tasarımından sorumlu olan kişilere yol göstermesi ve yeni bir kullanılabilirlik çalışması yapılması açısından önemli olabileceği söylenebilir.

Abstract

Usability studies are important for design and development of software. Evaluation of web sites can be implemented by using usability tests. In this study, the usability test of hacettepe university's library web site is undertaken. The research method of this study was qualitative case study. For this purpose, the user group consisted of 9 participants including undergraduate students, graduate students and academic personnel. 9 tasks were prepared to provide effective use of the library web site. After the usability testing, the participants were interviewed about their thoughts related to the library web site. Also, demographic information of participants was taken. By analyzing data, usability problems were determined and solutions were developed to these problems.

The results may be useful for two aspects: in terms of improving the library web site and in terms of making a new usability test for the improved version of the site.

GİRİŞ

Kullanılabilirlik çalışmaları yazılım tasarımı ve yazılım geliştirme çalışmalarında oldukça önemlidir. Hazırlanan ortamın kullanıcılar tarafından benimsenip benimsenmeyeceğinin test edilmesi tasarım sürecinde sistemde var olan hataların fark edilmesini sağlayacağından oluşabilecek problemlerin hızlı bir şekilde önlenmesini sağlar.

İnsan hatası, etkileşim kaybı ve karışıklığa neden olabilecek kullanıcı ara yüzündeki büyük boyuttaki problemleri belirlemek kullanılabilirlik testlerinin hedefleri arasındadır. Ayrıca, eğitim zamanını azaltma, performansı, etkililiği ve kullanıcı memnuniyetini artırma da bu testlerin hedefleri arasındadır (Norman & Panizzi, 2006).

Web sitelerinin etkililiğini test etmek için çevrimiçi tarama, odak grup, personel analizi ve kullanılabilirlik testleri gibi birçok yöntem kullanılabilir (Augustine ve Greene, 2002). Göz takip (eye tracking) analizleri de bunlardan biridir.

Göz izleme bireylerin göz hareketlerini takip eden bir kullanılabilirlik test tekniğidir. Böylece araştırmacı kullanıcının bir yerden başka bir yere geçerken hangi sırada ve hangi anda nereye baktığı bilgisine ulaşabilir. Kullanıcıların göz hareketlerini takip etmek İnsan-Bilgisayar Etkileşimi (İBE) araştırmacılarına görsel ve görüntü temelli bilgi işleme süreçlerini ve sistem ara yüzünün kullanılabilirliğini etkileyen faktörleri anlamada yardımcı olmaktadır. Bu yolla alınan göz hareketlerinin kaydı nesnel bir ara yüz değerlendirme kaynağı sunmaktadır (Poole & Ball, 2005).

Kullanılabilirlik testleri sayesinde web sitelerini değerlendirme süreçleri daha etkili bir hale gelmiştir. Rubin (1994) kullanılabilirlik testini bir ürünün, özel bir kullanım ölçütünün ne kadarını karşıladığını değerlendirmek için hedef kitleyi temsil edebilen katılımcıları işe koşan bir süreç/işlemler bütünü olarak tanımlamaktadır. Böylece web sitesinin kullanım problemleri belirlenerek, site tasarımının kullanıcı merkezli olarak düzenlenmesi yapılabilmektedir (Rubin, 1994). Bu da kullanıcıların web sitesini daha kolay benimsemelerini ve web sitesinden daha fazla yararlanmalarını, memnun kalmalarını sağlamak adına önemlidir (Rubin, 1994).

Günümüzde artık insanlar günlük işlerini internet üzerinden yürütebilme şansına sahiptirler. Bu kişiler diğer tüm işlerini internet sayesinde yürütebildikleri için kütüphane web sitelerinden de aynı performansı beklemektedirler. Bu durum da kütüphane web sitelerinin kullanılabilir olmasını beraberinde getirmektedir. Bu araştırmanın amacı Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi web sitesinin kullanılabilirlik çalışmasının yapılmasıdır.

Araştırma Problemi

Araştırmada kullanılabilirlik çalışması kapsamında 4 problem belirlenmiştir:

1. Kütüphane web sitesinde kullanıcıların tasarım açısından karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
2. Kütüphane web sitesinde kullanıcıların menüler açısından karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
3. Kütüphane web sitesinde kullanıcıların içerik bağlantıları açısından karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
4. Kullanıcıların kütüphane web sitesini kullanım amaçları nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Katılımcılardan Hacettepe Üniversitesi Kütüphane web sitesini kullanarak çeşitli görevleri yerine getirmeleri istenmiş ve bu süreçte elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Katılımcılar

Katılımcı grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Hacettepe Üniversitesi Kütüphane web sitesi sorumlusu ile yapılan görüşme sonucunda siteyi en fazla kullanan fakülteler belirlenmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların demografik bilgileri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Düzeyi	Mesleği	Bölümü	Bilgisayar Kullanımı
Katılımcı 1	Kadın	27	Lisansüstü	Akademisyen	Fen Fakültesi	Çok
Katılımcı 2	Kadın	23	Lisansüstü	Akademisyen	Eğitim Fakültesi	Çok
Katılımcı 3	Erkek	27	Lisansüstü	Akademisyen	Fen Fakültesi	Çok
Katılımcı 4	Kadın	23	Lisansüstü	Öğrenci	Mühendislik Fakültesi	Çok
Katılımcı 5	Erkek	44	Lisansüstü	Akademisyen	Fen Fakültesi	Çok
Katılımcı 6	Erkek	28	Lisansüstü	Doktor	Tıp Fakültesi	Çok
Katılımcı 7	Erkek	25	Lisans	Öğrenci	Tıp Fakültesi	Orta
Katılımcı 8	Erkek	20	Lisans	Öğrenci	Mühendislik Fakültesi	Orta
Katılımcı 9	Kadın	23	Lisansüstü	Akademisyen	Mühendislik Fakültesi	Çok

Veri Toplama

Kütüphane web sitesinin kullanılabilirlik sorunlarını belirlemek için 9 tane görev hazırlanmıştır. Görevler kütüphane web sitesinde yapılabilecek işlemlerden seçilmiştir. Site içerisinde olabildiğince farklı menü kullanımını sağlaması için birbirinden bağımsız görevler olmalarına dikkat edilmiştir.

Katılımcılardan 6'sı kendi kullandıkları bilgisayarlarında verilen görevleri gerçekleştirirken; gönüllülük esasına dayanarak 2 katılımcı ODTÜ İnsan-Bilgisayar Etkileşimi (İBE) Laboratuvarında ve 1 katılımcı da akıllı telefonu ile uygulamaları gerçekleştirmişlerdir. Her katılımcıya öncelikle ortamı ve araştırmanın amacını anlatan bir oryantasyon metni okunmuştur. Bu sürece ek olarak İBE laboratuvarındaki katılımcılara göz takip cihazının veri toplayabilmesi için kalibrasyon işlemi yapılmıştır. Ardından görev listesindeki görevler katılımcılara farklı sıralarda okunarak bunları gerçekleştirmeleri istenmiştir. Bu süre zarfında katılımcılardan sesli düşünceleri istenmiş ve süreç kamera ya da ses kayıt cihazlarıyla takip edilmiştir. Ses kayıt cihazının kullanıldığı durumlarda katılımcıların gerçekleştirdikleri eylemler gözlenerek not alınmıştır. Katılımcıların verilen görevleri tamamladıklarını belirtmelerinin ardından demografik bilgiler anketi ve yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacılar tarafından uygulanmıştır.

Katılımcıların web sitesi üzerindeki görevleri tamamlamalarının ardından, demografik bilgilerini belirlemek için yaş, cinsiyet, bilgisayar kullanım süreleri, eğitimleri, bölümleri ve kütüphane web sitelerini kullanma/kullanmama durumlarına ilişkin anket uygulanmıştır. Demografik bilgilerin alınmasından sonra katılımcılara 6 tane yarı-yapılandırılmış görüşme sorusu araştırmacılar tarafından yönlendirilmiştir. Görüşmeler kamera ya da ses kayıt cihazları ile kayıt altına alınmıştır.

ODTÜ İBE laboratuvarında gerçekleştirilen uygulamalarda katılımcıların verilen görevleri gerçekleştirirken yaptıkları tüm işlemlerin, göz hareketleri, göz sıçramaları, bakış süreleri ve ortamdaki kamera kayıtları elde edilmiştir.

Veri Analizi

İBE laboratuvarlarında yapılan uygulamalarda elde edilen veriler Tobii Studio 2.5 programında incelenmiştir. Bu uygulamalara ait sayısal veriler tablolaştırılmış ve ekran görüntülerinin çıktıları alınmıştır.

Demografik bilgi anketi ve görüşme sorularından elde edilen veriler tasnif edilerek analiz edilmiştir. Kamera ve ses kayıt cihazlarıyla elde edilen veriler analiz edilmek için ilk olarak yazılı metne dönüştürülmüştür. Sonrasında tablolaştırılarak yorumlamalar yapılmıştır.

Katılımcılardan gerçekleştirmelerini beklediğimiz görevlerin tamamlanma süreleri ile katılımcıların gerçekleştirdikleri eylemler tablolaştırılmıştır.

BULGULAR

Görev Analizleri

Tablo 2: Katılımcıların görevler üzerinde çalışma süreleri (sn)

Katılımcı	G01	G02	G03	G04	G05	G06	G07	G08	G09
Katılımcı 1	71	131	90	40	27	60	14	180	120
Katılımcı 2	30	149	239	15	12	15	24	75	54
Katılımcı 3	77	50	70	30	25	90	30	76	110
Katılımcı 4	58	55	83	39	26	16	14	158	40
Katılımcı 5	25	30	67	20	115	30	40	33	7
Katılımcı 6	56	203	261	54	131	195	133	182	56
Katılımcı 7	72	210	168	83	134	154	112	178	211
Katılımcı 8	12	64	88	107	80	38	18	72	8
Katılımcı 9	20	30	72	48	30	25	91	135	119

Tablo 3: Katılımcıların görevleri tamamlayıp tamamlamama durumu

Katılımcı	G01	G02	G03	G04	G05	G06	G07	G08	G09
Katılımcı 1	E	E	H	E	E	E	H	H	E
Katılımcı 2	E	E	H	E	E	E	E	E	E
Katılımcı 3	E	E	H	E	E	E	E	E	E
Katılımcı 4	E	E	H	E	E	E	E	H	E
Katılımcı 5	E	E	H	E	H	H	E	H	E
Katılımcı 6	E	E	H	E	E	E	E	H	E
Katılımcı 7	E	E	H	E	E	E	E	H	E
Katılımcı 8	E	E	H	H	E	E	E	H	E
Katılımcı 9	E	E	H	E	E	E	H	H	E

Görev analizine göre katılımcıların tamamı üç görevi başarıyla tamamlamıştır. Bu görevler kütüphane çalışma saatlerini öğrenme, kütüphane web sitesi üzerinden e-veri tabanlarına erişim ve kütüphane web sitesinden engelli kullanıcılar için verilen hizmete erişimle ilgilidir. Görev 3'ü ise katılımcıların hiç biri tamamlamamıştır. Bu görev kütüphane tanıtım broşürüne ulaşma ile ilgilidir. Katılımcılar ortalama olarak 126,4 sn bu görev üzerinde çalışmış ve başaramamışlardır. Bu görevle ilgili olarak en çok dikkat çeken unsur; tüm katılımcıların ilk adımda ve ısrarla "Kütüphane Hakkında" bölümlerinde tanıtım broşürünü aramaları olmuştur. "Belge sağlama Formu" nun bulunması ile ilgili olan görev 4'te katılımcıların biri görevi tamamlamamıştır. Katılımcılardan dördü bu görevi ilk denemelerinde başarı ile tamamlamıştır. Atıf İndekslerde (Web of Science) Hacettepe Üniversitesi'nin yayınlarının sayısal verilerine kütüphane web sitesinden ulaşma ile ilgili görev 5'i yine katılımcılardan biri tamamlamamıştır. Kütüphane web sitesinde katalog tarama ile ilgili görev 6'yı bir katılımcı tamamlamamışken, kütüphane yerleşkesi dışından e-kaynaklara erişmek için yapılması gerekenlerin istendiği görev 7'yi iki katılımcı tamamlamamıştır. Kütüphane web sitesinden kitap ödünç verme ile ilgili görev 8'i katılımcılardan sadece ikisi tamamlayabilirken, diğer 7 katılımcı bu görevi tamamlamayacaklarını belirtmişlerdir.

Görüşmelerden Elde Edilen Veriler

Tasarım Boyutu

Katılımcılar kütüphane web sitesinin tasarımında kullanılan yazı boyutunun küçük olduğunu, ekranda bilgilerin dar bir alana sığdırılmış olduğunu ve ana sayfanın boş kaldığını vurgulamışlardır.

Katılımcı 5, tasarımla ilgili yöneltilen soruya "Özellikle yazılar çok küçük ve sıkışık onlar biraz şey yapılabilir büyütebilir daha çarpıcı hale gelebilir. Farklı renkler kullanılıp odaklanma kolaylaştırılabilir." ifadesiyle görüşlerini belirtirken Katılımcı 1 ise görüşünü "Ana sayfa çok boş. Biraz daha direkt ulaşılması gereken şeyleri oraya yerleştirip dikkat çekici öğeler verebilirler." sözleri ile belirtmiştir.

Bunlara ek olarak, katılımcılar sitede hızlı ulaşılması gereken yerlerin ana sayfada bulunmasını erişilebilirlik açısından yararlı olacağına inandıklarını, ana sayfa ve diğer sayfalar arasında gezinmeye yardımcı bağlantıların sayfada kullanıcı açısından alışılabilir yerde olursa sayfada gezinmenin daha rahat olacağını belirtmişlerdir. Örneğin; Katılımcı 2 görüşünü "Alışılabilir link sıralaması biraz karışık olmuş. Görsel, renkler vs de çok sıkıntı yok." sözleriyle ifade ederken Katılımcı 3 ise "Öncelikle bence kütüphanede yapılacak uygulamaların direkt ana sayfa üzerinden belirtilmesi lazım..." ifadeleriyle görüşünü belirtmiştir.

Bunlardan farklı olarak iki katılımcı kütüphane web sitesi tasarımında bir sorun olmadığını düşünmektedir. Ayrıca katılımcıların tamamı Kütüphane web sitesinin görsel tasarım unsurlarından renk uyumu ile ilgili bir sıkıntı olmadığını vurgulamışlardır.

Menü Yerleşimi ve Menü-İçerik Uyumu

3 katılımcı menülerde bir sıkıntı olmadığını görüşünde olmasına rağmen 6 katılımcı kütüphane web sitesinde aradıkları bilgileri bulmada menülerin yeterince yardımcı olmadığını ve bu nedenle web sitesinin kullanıcıyı yönlendirmede zayıf kaldığını düşünmektedir. Bu 6 katılımcıdan 3'ü menü ve alt menülerin birbiriyle uyumlu olmadığını, menüler yardımıyla ulaştıkları sayfalarda var olan içeriklerin menüleri yansıtmadığını görüşündedirler.

Katılımcı 1 görüşünü "Aradığım şeyleri yani olabileceğini düşündüğüm başlıklar altında bulamadım. O başlık altında olacağını düşünüyordum ama o başlık altında her şeyi kontrol ettiğimde bulamadım." şeklinde ifade etmiştir. Yine aynı katılımcı "Mesela broşür! Tanıtım broşürünü söylemişsiniz bana oradaki sol taraftaki menülerde sadece kütüphane hakkında olan bölümde olması gerekiyordu ve orda yoktu. Broşür ile ilgili bir alt başlık yoktu menüde." şeklinde yaşadığı sıkıntıyı dile getirmiştir. Katılımcının göz izleme analizleri de görüşlerini doğrular niteliktedir. Katılımcı "Kütüphane Hakkında" bölümündeki tüm alt menü bileşenlerini tek tek incelemesine rağmen görevini tamamlamamıştır.

Üç katılımcı menülerin alt menüler hakkında ipucu vermede ve kullanıcıyı yönlendirmede zayıf olduğunu belirtmiştir. Bu katılımcılardan Katılımcı 4 verilen görevlerde yaşadıkları sıkıntıyı "Menüler yeterince açık değildi." şeklinde belirtirken Katılımcı 6 ise "Neyi nerde bulacağımı bilemiyorum. Yönlendirmeler çok yetersiz." sözleriyle vurgulamıştır.

Görüşme verileri, katılımcıların çoğunun menüler ve alt menülerin kullanışlı olmadığını görüşüne sahip olduğunu göstermektedir.

İçerik Bağlantıları

Tüm katılımcılar ana sayfaya dönüştürebilecekleri problem yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yapılan görüşmeler sonucunda katılımcıların tamamı ana sayfaya dönmek amacıyla sol üstte bulunan "Hacettepe Üniversitesi Kütüphaneleri" logosuna tıkladıklarını ancak kütüphane yerine üniversitenin ana sayfasına yönlendirildiklerini belirtmişlerdir. Ana sayfaya dönüş bağlantısını sağ tarafta renkli bar üzerinde ve küçük puntolarla yazıldığı için birçoğu orada bir ana sayfaya dönüş bağlantısını görmediklerini belirtmişlerdir.

"Danışma Hizmeti" bağlantısını menüde bulunduğu konumdan dolayı ana sayfa bağlantısı olarak algılayan Katılımcı 4 bu durumu "Menüler yeterince açık değildi. Ben sürekli ana sayfaya döndüğümü sanıyordum ama ana sayfaya dönmüyordum." diyerek anlatmıştır.

Kullanım Amaçları

Katılımcılarla yapılan görüşmelerden kütüphane web sitesini Hacettepe Üniversitesi kütüphanesindeki kaynaklara erişmek için arama yapmak amaçlı kullandıkları; bunun dışında veri tabanlarına erişmede tercih etmedikleri belirlenmiştir. Katılımcı 9 bu durumu "Yani ihtiyaç katalog tarama ve o kataloga nasıl ulaşacağımı bana gösterme konusunda gayet iyi, başarılı buluyorum. Yerini, işte hangi kütüphanede olduğunu gösteriyor ama elektronik kaynaklara ulaşım konusunda hala zorluk çekiyorum. Yani o kaynaklara nasıl ulaşabileceğimi ve o kaynaklarla ilgili alt bilgilere ulaşmakta biraz zorlanıyorum. Elektronik kaynaklar kısmı zor ama katalog tarama kısmı ve belge sağlama kısmı gayet iyi. Diğer elektronik kaynaklar kısmı oldukça zayıf" diyerek aktarmıştır.

Katılımcı 1 “*Onu şöyle söyleyeyim ben daha önce kütüphane web sitesini çok sık olarak kullanmıyordum. Başka tarama motorları üzerinden ya da direk kaynaklara erişimle karşılıyordum. Kullanmadığım için belki de şimdiye kadar farkında değildim*” diyerek genel durumu özetlemiştir.

Göz Takip (Eye-Tracking) Programından Elde Edilen Veriler

Göz takip programından ilgi alanları, ilgi alanlarına ilk odaklanma süreleri ve ısı haritaları ile ilgili veriler elde edilmiştir. Bu verilere göre katılımcılar ana sayfada menüler ve sayfa içeriğine daha çok odaklanmışlardır.

İlgi alanlarına ilk odaklanma sürelerine göre katılımcıların içerik bölümündeki alt bölümlerden E-kaynaklar ve Güncel bölümlerindeki ilk odaklanma süreleri diğer alt bölümlerden daha uzundur. Ayrıca Menü ve Hızlı Arama bölümlerine ilk odaklanma süreleri de ortalama odaklanma süresinin üzerindedir. Menü bölümüne ilk odaklanma süresinin ilk göreve ilişkin alt menü seçeneğinin aranmasının etkilediği düşünülmektedir. Alt bölümlerdeki ilk odaklanma süreleri bu bölümlerde sunulan bilgi birimiyle paralellik göstermektedir.

Isı haritasına göre ise katılımcılar ağırlıklı olarak “Menü”, “Hızlı Arama” ve “İçerik” bölümlerinden özellikle e-kaynaklar ve güncel alt bölümlerine odaklanmışlardır. Katılımcılar, “Kısayollar” bölümündeki arama bağlantısına nerdeyse hiç odaklanmadan, hızlı arama bölümüne yoğunlaşmışlardır. “Hızlı Arama” seçeneği ile “Arama” bağlantısının aynı bölgede olması katılımcıların “Hızlı Arama” seçeneğini kullanımını azaltmıştır.

Belge Sağlama bölümündeki ısı haritasındaki verilere göre belge sağlama formu bağlantısı sayfanın üst kısmında olmasına rağmen katılımcıların kaydırma çubuğu ile sayfanın altlarına indikleri anlaşılmaktadır. Bunun nedeninin ise forma ilişkin bağlantının çok belirgin olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

SONUÇ

Bu bölümde araştırma sürecinde elde edilen veriler kapsamında ortaya çıkan bulgular yorumlanmıştır. Bulgulara göre katılımcıların kütüphane web sitesinde tasarım açısından karşılaştıkları sorunlar;

- Site genelinde kullanılan yazı boyutunun küçük olması,
- Ana sayfa tasarımında bilgilerin dar bir alana sığdırılmış olmasının ana sayfanın boş görünmesine sebep olması,
- Site tasarımında dikkat çekici unsurların eksikliği,
- Hızlı bir şekilde ulaşılması gereken yerlerin ana sayfa ile bağlantısının olmaması,
- Sayfada gezinmeye yardımcı bağlantıların kullanıcı açısından alışılabilir yerde olmamasıdır.

Katılımcıların menüler açısından karşılaştıkları sorunlar ise menü ve alt menülerin birbiriyle uyumsuz olması ve menü sıralamasının kullanıcıyı yeterince yönlendirmemesidir. Menüler yardımıyla ulaşılan sayfalarda var olan içerikler menüleri yansıtmamakta bu da hem menü ve alt menüleri hem de web sitesini kullanılabilirlik açısından olumsuz etkilemektedir.

Kütüphane web sitesinde içerik bağlantıları açısından saptanan sorunlar; ana sayfa ile diğer sayfalar arasındaki geçişi sağlayan bağlantıların kullanıcılar tarafından fark edilememesi ve kullanıcıların ana sayfaya dönüşte zorlanmasıdır.

Son olarak kullanıcıların kütüphane web sitesini kullanım amaçları daha çok katalog tarama ve e-kaynaklara ulaşma için yapılan işlemler içindir. Kullanım amaçları açısından karşılaştıkları sorunlar “Elektronik Kaynaklar” bölümüyle ilgilidir.

Genel olarak katılımcıların çoğu kütüphane web sitesini kullanılabilirlik açısından zayıf bulmuşlardır. Katılımcılar karşılaştıkları sorunların giderilmesi için çeşitli öneriler getirmişlerdir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi web sitesinin kullanılabilirlik sorunlarını ortaya koymaktadır. Araştırmacılar bu sorunları ve sorunların sebeplerini inceleyerek kütüphane web sitesinin kullanılabilirlik açısından iyileştirilmesi için çeşitli öneriler üretmişlerdir. Bu önerilerin gerek ilgili üniversitenin kütüphane web sitesinin gerekse benzer üniversite kütüphaneleri web sitelerinin tasarımından sorumlu olan kişilere yol göstermesi açısından önemli olabileceği söylenebilir.

Kullanılabilirlik Sorunlarına Çözüm Önerileri

- Kullanıcıların kütüphane ile ilgili bilgilere daha hızlı ulaşması için “Kütüphane Hakkında” bölümü menü yerleşiminde daha üst sırada yer alabilir.
- Kütüphane hakkında sayfasında yer alan alt başlık ya da bölümler daha anlamlı bir şekilde isimlendirilerek kullanıcıyı yönlendirmeye yardımcı olabilir.
- Kütüphane ile ilgili tanıtıcı bilgiler (tanıtım broşürü vs.) “Kütüphane Hakkında” bölümünde bir alt bölüm olarak sunulabilir.
- İstenilen bilgiye daha kolay ve hızlı ulaşılabilirliği ve böylece kullanıcı dostu bir arayüz oluşturmak için menülerin üzerine geldiğinde içeriğini gösteren alt menü açılabilir. Bunun dışında menü isimleri kullanıcıyı yönlendirecek şekilde; kullanıcıya o menünün hangi alt bölümleri olabileceği hakkında bilgi vermelidir.
- Kütüphanenin kampüs dışından kullanımı ve e-kaynaklara kampüs dışından erişim ile ilgili bilgiler ayrı başlıklar altında ve birbirine karıştırılmayacak şekilde sunulmasıyla düzenlenebilir. Bu bilgiler için ayrı bir menü düzenlenebilir ya da “Kütüphane Hakkında” bölümüne bu bilgileri içeren bir alt bölüm eklenebilir.
- Kullanılabilirlik testinden elde edilen bulgulara göre “Belge Sağlama” menüsü kullanıcının dikkatini çekecek bir şekilde ana menüye yerleştirilmelidir. Ayrıca “Belge Sağlama” bölümünde sayfa tasarımı daha sade ve kullanıcıyı yönlendirecek şekilde olabilir. Sayfadaki farklı bölümlerdeki bilgiler parçalara ayrılarak farklı sayfalarda verilebilir. Sayfadaki bilgi kalabalığı azaltılarak ve yazı boyutu büyütülerek kullanıcının daha rahat etmesi sağlanabilir. Belge sağlama formu bağlantısı yazı içerisinde verilmek yerine daha dikkat çekici bir şekilde yerleştirilebilir.
- “E-kaynaklar” sayfasında bulunan alt bölümlerin kullanıcıyı yönlendirecek ve içeriklerinin ne olduğu konusunda ipucu verecek şekilde tasarlanabilir. Ayrıca, E-veritabanlarını alfabetik liste halinde vermek yerine alfa nümerik olarak sayfalara ayrılabilir böylece kullanıcı aradığı veritabanını ilk harfine göre tıklayarak daha kolay ulaşabilir.
- Kütüphane web sayfasında engelli kullanıcılar için verilen hizmet ile ilgili bilgi anlamlı bir şekilde bir menü altına yerleştirilebilir.

ÖNERİLER

Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi web sitesinin kullanılabilirlik sorunlarının ortaya çıkarıldığı bu çalışmada, kullanılabilirlik sorunlarının giderilmesi için çeşitli öneriler üretilmiştir. Bundan sonraki yapılacak çalışma kütüphane web sitesinin, yapılan çalışmadan elde edilen sonuçlardan yararlanılarak iyileştirilmesi ve iyileştirme sonucu ortaya çıkan web sitesinin kullanılabilirlik çalışmasını yapmak olabilir. Yapılacak yeni kullanılabilirlik çalışması sayesinde sitede karşılaşılabilecek sorunlar en aza indirilebilir. Ayrıca üniversitede yer alan diğer birimlere ait web sitelerinin kullanılabilirlik çalışmaları da yapılarak üniversite web sitesinin kullanılabilirlik açısından durumu belirlenebilir.

KAYNAKLAR

- Augustine, S., & Greene, C. (2002). Discovering how students search a library web site: A usability case study. *College & Research Libraries*.
- Goldberg, J. H., & Kotval, X. P. (1999). Computer interface evaluation using eye movements: Methods and constructs. *International Journal of Industrial Ergonomics*, 24(6), 631-645.
- Jacob, R. J. K., & Karn, K. S. (2003). Eye tracking in human-computer interaction and usability research: Ready to deliver the promises. *The Mind's eye: Cognitive The Mind's Eye: Cognitive and Applied Aspects of Eye Movement Research*, 573-603.
- Moran, A. (2000). *Exploring visual attention using eye-tracking technology*. The Irish Scientist 2000 Year Book.
- Norman, K. L., & Panizzi, E. (2006). Levels of automation and user participation in usability testing. *Interacting with Computers*, 18(2), 246-264.
- Poole, A., & Ball, L. J. (2005). Eye tracking in human-computer interaction and usability research: Current status and future prospects. In C. Ghaoui (Ed.), *Encyclopedia of Human-Computer Interaction* (pp. 211-219). Hershey, PA: Idea Group Reference.
- Rubin, J. (1994). *Handbook of usability testing*. Wiley Technical Communication Library: New York.

IETC 2010